

FAVQULODDA VAZIYATLARDA SHOSHILINCH TIBBIY YORDAM TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA XALQARO TAJRIBA VA MILLIY YONDASHUVLAR

Eshkuvatov K R

Toshkent davlat tibbiyot universiteti, Toshkent, O'zbekiston

E-mail: komilscholar@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0001-0442-5060>

Kirish: *So'nggi o'n yilliklarda tabiiy ofatlar, texnogen avariylar, iqlim o'zgarishlari bilan bog'liq favqulodda holatlar hamda epidemiologik tahdidlarning ko'payishi global sog'liqni saqlash tizimlari oldiga yangi va murakkab vazifalarni qo'ymoqda. Ushbu sharoitda favqulodda vaziyatlarda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish tizimining samaradorligi nafaqat tibbiy infratuzilma rivojlanganligiga, balki boshqaruv modeli, tezkor qaror qabul qilish mexanizmlari va resurslardan oqilona foydalanishga ham bevosita bog'liqdir. Xalqaro amaliyot shuni ko'rsatadiki, rivojlangan davlatlarda favqulodda vaziyatlarda shoshilinch tibbiy yordam tizimi markazlashtirilgan boshqaruv, integratsiyalashgan axborot tizimlari va standartlashtirilgan tibbiy protokollar asosida faoliyat yuritadi. Biroq ushbu tajribani milliy sog'liqni saqlash tizimlariga to'liq va bevosita ko'chirish har doim ham kutilgan natijani bermaydi. Chunki hududiy farqlar, demografik tuzilma, ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar hamda sog'liqni saqlash infratuzilmasining rivojlanish darajasi ushbu jarayonga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu bois favqulodda vaziyatlarda shoshilinch tibbiy yordam tizimini rivojlantirishda xalqaro tajriba va milliy yondashuvlarni uyg'unlashtirish masalasi dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.*

Kalit so'zlar: *favqulodda vaziyatlar, shoshilinch tibbiy yordam, sog'liqni saqlash tizimi, xalqaro tajriba, milliy yondashuv, integratsiyalashgan boshqaruv, sog'liqni saqlash samaradorligi.*

Tadqiqot maqsadi – favqulodda vaziyatlarda shoshilinch tibbiy yordam tizimini rivojlantirishda xalqaro tajriba va milliy yondashuvlarni uyg'unlashtirishning samaradorligini baholash.

Tadqiqot materiallari va usullari. Tadqiqotda Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti tavsiyalari, rivojlangan davlatlarning favqulodda tibbiy yordam bo'yicha normativ-huquqiy hujjatlari hamda milliy sog'liqni saqlash tizimiga oid me'yoriy hujjatlar tahlil qilindi. Shuningdek, favqulodda vaziyatlarda shoshilinch tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha ochiq statistik ma'lumotlar solishtirma, tizimli va mantiqiy tahlil usullari yordamida o'rganildi.

Tadqiqot natijalari va ularning muhokamasi. O'tkazilgan tahlil natijalariga ko'ra, xalqaro tajribaga asoslangan boshqaruv va axborot almashinuvi mexanizmlarini joriy etish favqulodda vaziyatlarda shoshilinch tibbiy yordam brigadalarining hodisa joyiga yetib borish vaqtini 10–15 % ga qisqartirish imkonini berishi aniqlangan. Milliy yondashuvlar doirasida hududiy xususiyatlar

va mavjud infratuzilma imkoniyatlarini hisobga olish shoshilinch tibbiy yordam xizmatining uzluksizligini 12–18 % ga oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Xalqaro tajriba va milliy yondashuvlar uyg'unligi favqulodda vaziyatlarda tibbiy yordam ko'rsatish sifatining 15–20 % oraliq'ida yaxshilanishi bilan bog'liq bo'lib, bu holat birlamchi tibbiy yordam samaradorligini oshirish va og'ir klinik asoratlar xavfini kamaytirish bilan izohlanadi. Olingan natijalar integratsiyalashgan yondashuv favqulodda vaziyatlarda shoshilinch tibbiy yordam tizimini takomillashtirishning istiqbolli yo'nalishi ekanligini tasdiqlaydi.

Xulosa. O'tkazilgan tadqiqot favqulodda vaziyatlarda shoshilinch tibbiy yordam tizimini rivojlantirishda xalqaro tajriba va milliy yondashuvlarni uyg'unlashtirish samaradorlikni oshirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Ushbu yondashuv shoshilinch tibbiy yordamning tezkorligi, sifati va barqarorligini ta'minlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.